

Prokurator

261102

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

Zadaniem prokuratora jest wykrycie sprawcy przestępstwa, udowodnienie jego winy przed sądem i - w przypadku skazania - nadzór nad wykonywaniem wyroku. Czynności zawodowe będące w obowiązkach prokuratora to głównie ustalenie faktu popełnienia przestępstwa i zlecenie policji przeprowadzenia dochodzenia, lub - jeśli sprawa dotyczy cięższych przestępstw - samodzielne rozpoczęcie śledztwa. Prokurator ma obowiązek nadzorować przebieg śledztwa prowadzonego przez organy ścigania (policję, Urząd Ochrony Państwa) lub korzystać z ich pomocy, gdy sam podejmuje czynności śledcze.

W ramach swoich obowiązków prokurator udaje się na miejsce przestępstwa i dokonuje oględzin, dotyczy to zwłaszcza cięższych przestępstw, np. zabójstw. Prokurator zapoznaje się także z wynikami ekspertyz, np. daktyloskopijnej, która polega na porównaniu linii papilarnych w celu ustalenia sprawcy, lub balistycznej, dzięki której możliwe jest ustalenie toru lotu pocisku oraz rodzaju użytej broni. Ponadto analizuje dowody przestępstwa, przesłuchuje świadków oraz osoby podejrzane o popełnienie czynu karalnego. Prokurator bierze udział również w wizjach lokalnych, czyli odtworzeniu biegu wydarzeń oraz sekcjach zwłok. Do kompetencji prokuratora należy także konsultowanie spraw poprzez powoływanie biegłych sądowych z konkretnych dziedzin.

Po zakończeniu czynności śledczych prokurator - na podstawie materiału dowodowego w postaci zeznań świadków, dowodów rzeczowych i ekspertyz - sporządza akt oskarżenia przeciw osobie lub osobom, które według niego są winne popełnienia czynów karalnych. Z chwilą wniesienia aktu oskarżenia do sądu rozpoczynają się czynności procesowe. W trakcie trwania procesu, na rozprawach sądowych prokurator jako oskarżyciel publiczny popiera akt oskarżenia oraz domaga się ukarania sprawców.

Prokurator występuje w postępowaniu sądowym nie tylko w sprawach karnych, ale także cywilnych, dotyczących naruszenia prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych.

Prokurator zobowiązany jest do uczestniczenia w rozprawach sądowych, wydaje także akty oskarżenia lub postanowienia o umorzeniu sprawy. Oprócz pracy związanej z prowadzeniem dochodzeń prokurator wykonuje prace przygotowawcze i biurowe - poświęca długie godziny na czytanie akt spraw, sporządzanie dokumentów (aktów oskarżenia lub umorzenia sprawy), odpowiadanie na pisma.

Ponadto sprawuje nadzór nad wykonaniem:

- wyroków, w szczególności określa, czy warunki odbywania kary w zakładach karnych i poprawczych są odpowiednie,

- postanowień o tymczasowym aresztowaniu i innych decyzji o pozbawieniu wolności.

Ze względu na pełnione obowiązki i w zależności od prowadzonych spraw prokurator musi współpracować z policją, Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnym Biurem Śledczym, Państwową Inspekcją Pracy, pogotowiem ratunkowym oraz innymi urzędami i instytucjami. Praca prokuratora wymaga opanowania, konsekwencji, skrupulatności i uczciwości, a także nieustannego poszerzania wiedzy i podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Większość czasu pracy prokurator spędza w budynku prokuratury. Tutaj przesłuchuje świadków i podejrzanych, opracowuje dokumenty oraz sporządza akty oskarżenia. Często musi jednak opuszczać ten budynek i udawać się do miejsca, w którym przestępstwo zostało popełnione.

Kolejnym miejscem pracy prokuratora jest sala rozpraw, gdzie występuje w charakterze oskarżyciela.

Jedną z uciążliwych cech pomieszczeń, w których pracuje na co dzień, jest słabe oświetlenie naturalne, wymagające uzupełnienia sztucznymi źródłami światła.

Z kolei miejsca, tzw. czynności wstępnych, są trudne do określenia, mogą znajdować się niemal wszędzie, często w trudnych warunkach środowiskowych: na ulicy, w mieszkaniu, na dachu wieżowca i brzegu jeziora, jak również w prosektorium, w którym dokonuje się sekcji zwłok.

Warunki społeczne

Prokurator swoją pracę wykonuje samodzielnie, niemniej kontakty z innymi można uznać za bardzo częste i niezbędne w tym zawodzie. W czasie prowadzenia śledztwa, przesłuchań, rozpraw sądowych, bez przerwy styka się ze świadkami, osobami pokrzywdzonymi, policjantami, ekspertami i sędziami. Kontakty interpersonalne są nieodłącznym elementem jego pracy i polegają w głównej mierze na przesłuchiwanie podejrzanych, konsultowaniu spraw z ekspertami i biegłymi, współpracy z różnymi służbami, przedstawianiu aktu oskarżenia w trakcie postępowania sądowego – a więc często przed dużą grupą ludzi, w obecności mediów.

Warunki organizacyjne

Czas pracy prokuratora jest zmienny - wyznaczają go otrzymane zadania. Zdarza się, że poza godzinami pracy w dzień musi wykonywać niezbędne czynności również w nocy i w święta. Ponieważ przestępstwa popełniane są każdego dnia i o każdej porze, także w weekendy, dyżury prokuratorów ustalane są w soboty i dni świąteczne.

Prokuratorzy w swojej pracy są samodzielni. Wprawdzie przełożony okresowo

nadzoruje działalność prokuratorów, jednak jego ingerencja w formę i wyniki prowadzonego dochodzenia wymaga uzasadnienia na piśmie. W pracy prokuratora częste są wyjazdy zwłaszcza na małych odległościach (prokuratorzy posiadają przydzielone rejony). Rzetelność w wykonywaniu czynności, niezależność w postępowaniu i bezstronność, czyli jednakowe traktowanie wszystkich osób związanych ze sprawą - to cechy pracy prokuratora, które wiążą się ze społeczno-moralną odpowiedzialnością zawodową.

Wymagania psychologiczne

Prokurator w swojej pracy nieustannie kontaktuje się z ludźmi, bez tego bowiem niemożliwe jest wykrycie sprawcy przestępstwa i udowodnienie jego winy. Co ważne, jest to kontakt specyficzny, bo polegający na przekonywaniu ludzi do składania zeznań, przesłuchiwanie, formułowaniu oskarżeń podczas rozpraw sądowych, itp. Od prokuratora oczekuje się więc umiejętności nawiązywania kontaktów i postępowania z ludźmi.

Od kandydatów starających się o stanowisko prokuratora oczekuje się posiadania odpowiednich predyspozycji psychofizycznych, takich jak: odporność psychiczna, panowanie nad własnymi emocjami, umiejętność pracy w warunkach obciążenia psychicznego (stresu). Bardzo istotna jest również odwaga, gdyż niejednokrotnie prokuratorzy stają się celem agresji zarówno sprawców przestępstw, jak i ich współników, kolegów, rodziny. Ponadto, niezbędne są umiejętność podejmowania szybkich i trafnych decyzji, samodzielność, inicjatywność i zdolność przekonywania.

Praca prokuratora poza działaniem i kontaktami z ludźmi polega także na przygotowywaniu oraz opracowywaniu materiałów dowodowych, pisanu pism, zapoznawaniu się z aktami spraw. Tutaj konieczne są cierpliwość i dokładność, aby nie pominąć istotnych szczegółów, a także dobra pamięć, spostrzegawczość i umiejętność logicznego myślenia i analizowania, by znaleźć rozwiązanie problemu lub ślad, który doprowadzi do wyjaśnienia sprawy.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Praca prokuratora jest zaliczana do średnio lekkich, ponieważ nie wymaga dużego wysiłku fizycznego. Prokurator ogląda i ocenia materiały dowodowe, prowadzi przesłuchania, uczestniczy w oględzinach miejsca przestępstwa - ważne jest więc, aby osoba wykonująca tę pracę miała sprawne narządy ruchu, mowy, słuchu i wzroku. Tylko w szczególnych przypadkach (np. w prokuraturze apelacyjnej), gdzie większość czasu spędza się w pozycji siedzącej, możliwa jest praca osoby niepełnosprawnej z dysfunkcją kończyn dolnych.

Ze względu na konieczność wykonywania pracy biurowej i posługiwania się komputerem przeciwwskazaniem do wykonywania pracy w tym zawodzie są znaczne zaburzenia sprawności rąk i palców. Ponieważ jest to praca wykonywana często pod presją w sytuacjach stresujących, przeciwwskazaniami są także poważne zaburzenia w obrębie układów nerwowego, krążenia, a także wszelkie zaburzenia psychiczne.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Pięcioletnie studia prawnicze i dyplom magistra prawa nie wystarczą, aby zostać prokuratorem. Konieczna jest jeszcze aplikacja prokuratorska, która trwa 2 lata i 6 miesięcy. Według najnowszych uregulowań prawnych (ustawa z dnia 23 stycznia 2009r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury) poprzedza ją roczna aplikacja ogólna – wspólna dla kandydatów na sędziów i prokuratorów. Aby dostać się na aplikację należy przedstawić zaświadczenie o ukończeniu wyższych studiów prawniczych, informację o niekaralności oraz zdać dwuetapowy egzamin. Zajęcia w ramach aplikacji składają się z części seminaryjnej i praktyki odbywanej w jednostce prokuratury, do której aplikant został skierowany. W czasie praktyki aplikant pod kierunkiem patrona zapoznaje się z czynnościami, które wykonuje prokurator w konkretnych sprawach karnych, cywilnych i administracyjnych. Po ukończeniu aplikacji obowiązuje aplikanta złożenie egzaminu przed komisją powołaną przez Prokuratora Generalnego. Aplikanci, którzy zaliczyli egzamin prokuratorski i spełniają wszystkie warunki, w tym niekaralność, dobry stan zdrowia i pozytywną opinię policyjną z miejsca zamieszkania, mogą ubiegać się o mianowanie na stanowisko asesora, na którym muszą pracować dwa lata, by móc złożyć ślubowanie i odebrać nominację prokuratorską. Jeśli przez okres asesury kandydat nie wywiązywał się należycie ze swoich obowiązków i nie spełniał oczekiwań przełożonych może nie otrzymać nominacji z rąk Prokuratora Generalnego. Choć sytuacje takie zdarzają się rzadko, jednak oznaczają konieczność zmiany planów zawodowych i szukania innej profesji.

Zgodnie z najnowszymi regulacjami prawnymi aplikacje prokuratorskie przygotowuje i prowadzi Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W zawodzie prokuratora istnieją duże możliwości awansu. Pierwszym krokiem w osiągnięciu kariery zawodowej jest powołanie na stanowisko prokuratora w prokuraturze rejonowej, w której dodatkowo można zająć stanowisko prokuratora rejonowego. Kolejnym krokiem jest awans do prokuratury wojewódzkiej, gdzie można awansować aż do stanowiska prokuratora okręgowego. Prokurator okręgowy jest przełożonym w stosunku do prokuratorów pracujących w prokuraturze okręgowej i prokuraturach rejonowych. Dalej jest jeszcze prokuratura apelacyjna i – jak poprzednio – stanowisko jej szefa, który sprawuje nadzór także nad pracą prokuratorów rejonowych i okręgowych. Ukoronowaniem kariery zawodowej prokuratora jest praca w Prokuraturze Krajowej lub w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Prokuratorem może zostać osoba, która ukończyła 26 lat – decydują o tym przepisy prawa o prokuraturze. Nie ma natomiast przeciwwskazań, aby stanowisko prokuratora objęła osoba dojrzała, górną granicę stanowi jedynie wiek emerytalny. Możliwe jest, aby pracę w zawodzie rozpoczęła osoba, która później ukończyła studia, odbyła aplikację, zdała egzamin prokuratorski i pracowała, jako asesor, czyli odbyła normalną

drogę edukacyjną prowadzącą do uzyskania prawa do wykonywania zawodu. Nie istnieją także żadne przeszkody, aby powrócić do zawodu po dłuższej przerwie.

Możliwości zatrudnienia

Jedynym miejscem pracy dla prokuratora jest prokuratura. Nie ma możliwości pracy poza strukturami państwowymi – w branży prywatnej czy organizacjach pozarządowych, tym bardziej nie ma możliwości samozatrudnienia. Obecnie więcej jest chętnych do pracy w zawodzie prokuratora niż wolnych miejsc. Widoczne jest to zwłaszcza na etapie starania się kandydatów o miejsce na aplikacji prokuratorskiej – na dwadzieścia, trzydzieści miejsc w skali całego kraju jest kilkuset chętnych. Płace w zawodzie są wyższe od średniej krajowej i zależne od rodzaju prokuratury (największe zarobki są w prokuraturach apelacyjnych) oraz stażu pracy.

Zawody pokrewne

Zawody o tym samym poziomie wymaganych kwalifikacji:

- sędzia
- adwokat
- radca prawny
- notariusz.

Zawody o niższym poziomie wymaganych kwalifikacji:

- policjant
- komornik sądowy.

Polecana literatura

Czeczot Z., Tomaszewski T. (1996), *Kryminalistyka ogólna*. Toruń, Wydawnictwo Comer

Ustawa o prokuraturze z dnia 20 czerwca 1985r. z późniejszymi zmianami.

Ustawa o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury z dnia 23 stycznia 2009r.